

CHĚCZ

DODÓVK „ZRZESZĚ KASZĚBSKJI“ DŁO KASZĚBSKJI RODZENĚ

Rok III.

Vejevovo, sobota, 4 stecznjika 1947 r.

Nr. 1

NA NIEDZIEŁĘ IMIENIA JEZUS

EWANGELIA

według św. Łukasza II 21

A gdy spełniło się ósm dni, iżby obrzezano Dzieciątko, nazwano jest imię jego Jezus, które było nazwano od Anioła pierwej, niżli się w żywocie poczęło.

NA II NIEDZIEŁĘ PO BOŻEM

NARODZENIU

EWANGELIA

według św. Mateusza II - 19-23

A gdy Herod umarł, oto Anioł Pański ukazał się we śnie Józefowi w Egipcie, mówiąc: Wstań, a weźmij dziecię i matkę jego, a idź do ziemi Izraelskiej, albowiem pomarli, którzy duszy dziecięcej szukali. Który wstawszy, wziął dziecię i matkę jego, i przyszedł do ziemi Izraelskiej. A usłyszawszy, iż Arsto Heroda, ojca swego, bał się tam iść, a chelaus królował w Żydowskiej ziemi miannapomniony we śnie wstąpił w strony Galilejskie. A przyszedłszy mieszkał w mieście, które zowią Nazaret, aby się wypełniło, co rzeczone jest przez proroki, iż Nazarejskim będzie nazwany.

A. Labuda

SZCZEPY POMORSKIE

Historia mówi o szczepach pomorskich. Nietrudno je wyliczyć i ich siedziby określić. Najważniejsze z nich są: Wolinianie, Kaszubi, Słowińcy, Krajniacy, Pomezanie i Pogezanie. Wolinianie znani są w dziejach jako sławni żeglarze. Sagi duńskie pełne są ich wspomnień. O stolicy Wolinie, dzisiaj małej miasteczku pisze w X. wieku sławny podróżnik Ibrahim Ibn Jakub: „Jest to niezawodnie największe miasto, jakie Europa w sobie mieści”.

Nazwę Kaszubów wyprowadza Tomasz Kantzów w swej „Pomeranii” od „kasac gube” czyli od układania fałdów sukni, noszonej w średnich wiekach przez Kaszubów. Znacze-

nie tej nazwy naukowo nie jest do tej pory wyjaśnione, pewnym jedynie jest, że oznacza ona szczerp u dawnych Pomorzan. Jest to nazwa chlubna, gdyż książęta pomorscy w XIII i XIV wieku używali na swoich pieczęciach tytułu książąt Kaszubów. Kaszubi pierwotnie zamieszkiwali dorzecze rzeki Parsanty. Ich stolicą było miasto Belgard. Nazwa Kaszubów (według Lorentza) przeniesiona została z zachodu na wschód i stała się w okolicach Gdańska powszechną dopiero w XIV wieku. Prof. Rudnicki (w broszurze Pomorze i Pomorzanie) uważa, że przesunięcia nazwy Kaszubów dokonano w czasach, kiedy to na skutek wzmożonego parcia na wschód, Niemcy w rodzaju Henryka Lwa i Albrechta Niedźwiedzia wyrzucali rycerzy ze swoich ziem ojczytych. Uchodźcy osiedlali się u swoich pobratymców na nieurodzajnych glebach dzisiejszych Kaszub. Oni to przynieśli nazwę Kaszubów pod Gdańsk.

Najstarsza nazwa naszych przodków jest niewątpliwie — Słowińcy. Obejmowała ona kiedyś tereny północnego Pomorza na wschód od Kaszubów belgardzkich. Rozległe ziemie, zamieszkałe kiedyś przez Słowińców, skurczyły się na przestrzeni wieków do kilkanaście wiosek w dzisiejszym powiecie lęborskim. Zaledwie kilka set tych bohaterskich autochtonów przetrwało niewolę i ucisk germański do dnia dzisiejszego.

Krajna — to ziemia nadnotecka na wschód od Ziemi Luboskiej położona. Główne jej grody były: Wyszogród (w okolicy Fordonu), Nakło, Czarnków, Santok i Ujście.

Pomezania leży na wschód od Wisły i Nogatu między rzeką Osą i Zalewem Wiślanym. Dalej na wschód leży Pogezania. Będziemy bliźcy prawdy porównując Pomezanie z ziemią Malborską, a Pogezanie z ziemią Elbląską. Na początku XIII wieku zdobył te ziemie Świętopelk II. na Prusach. Posunął się aż po półwysp Kuroński. Ziemie te występują na widownię historyczną jako tereny sporne między książętami gdańskimi i Staroprusami. Zajęcie ich przez Świętopelka było jedną z bezpośrednich przyczyn sprawadzenia przez Konrada Mazowieckiego Krzyżaków.

A. Labuda

NAZWISKA

KOLBERG i SZUTENBERG

U ujścia rzeki Parsanty leży miasto Kołobrzeg. Jest to jedna z najstarszych miejscowości na Pomorzu Zachodnim. W roku 1000 założył Bolesław Chrobry tamże pierwsze biskupstwo pomorskie. Właściwe brzmienie nazwy tego miasta jest **Kolberg**. W tej formie odpowiada dawnej pomorszczyźnie i dzisiejszej mowie kaszubskiej. Wyraz ten składa się z przyimka **kol** i rzeczownika **berg**. Kol znaczy przy, koło, blisko i jest dzisiaj jeszcze u Kaszubów żywotne, np. kol njego, kol morza, kol checzi. Rzeczownik **berg** nie ma nic wspólnego z niemiecką górą (**Berg**), ale oznacza brzeg, podobnie jak u Rosjan dzisiaj jeszcze **berieg**. Nazwa miasta Kolberg jak i nazwisko od niego wzięte jest w swej formie czysto słowiańskie.

Podobnie ma się rzecz z nazwiskiem **Szutenberg**. Przmiotnik **szuten** występuje dziś na Kaszubach w formie **szętni** i znaczy tyle, co goły, pusty, np. szętné pole, szętnó góra, szętopjerz (nietopierz) czyli bezpióry; **Szętńice**, mieszkańcy czystych pól w okolicach Gostomia w powiecie kartuskim. Nazwisko Szutenberg znaczy więc tyle, co czysty brzeg, jest czysto słowiańskiego pochodzenia i bardzo stare, starsze bowiem od czasów, w których prasłowiańskie **u** przeszło u Lechitów w nosową samogłoskę.

PIEŚN TJUCZEWA

W połowie ubiegłego stulecia działał na Pomorzu Florian Cejnowa. Położył on podwaliny naszej ideologii i był niestrudzonym krzewicielem idei wszechsłowiańskiej. Gdy odwiedzał młodzież gimnazjalną w Chojnicach, śpiewano na schadzках pieśń Tjutczewa. Oto jej tekst w przekładzie Cejnowy:

Vjecznje žec nom v rozłaczenju?
Ju pora wodecknjenjô.
Njeh svoj svemu podô rękę —
Svojimi krevnim, przëjacelom.

Vjekji m^e slepemi belë,
Godni poletovanjô.
M^e błądzele, błąkelë sę
Po różnych svjata stronach.

Przëtrafiło sę kjejkolvjek
Zetknąc jeden z dregjim
La sę krev stremjenjami,
Mjecz przërodną przeszeł pjers.

Davne njenavjiscë semję
Przënjosło stokratni plon,
Przepadło njejedno plemję,
Abo vëdrovało v svjat.

Jinovjercë, cezozemcë
Svarzelë ë gnjetlë nas:

Jednech Njemc vënarodovjel,
Dregjih Terczin splegavjel.

Ale vstrzod ti nocë cemni
Tę na Pragkjich pagórkach
Skromną ręką maż cerplevi
Blizę vosvjetleł dlo nas.

Ah, jakjimi to promjenjami
Kraje nasze zablesłë!
Zajasnja tu przed woczima
Słowjańskô zemja całô.

Góre, puszcze ë pomorza
Dzeń cedovni vosvjecel,
Wod Nevë do Czarnogorza
Wod Łabë do Wurala.

Rozvjidnja sę v Warszawje,
Kijiov wocze wotvorzeł,
A do Moskvë złotogłove
Viszhrad zos przemovjel.

Rodzimigo słowa brzmjenja
Stałë sę pojętni nom,
Na javje vjidza to vnukji
Wo czim snjiło sę wojcom.

POVJOSTKA

Jeden gbur mjoł knopa do gęsi pasenjô najeti. Na svjeto Sëvni go posłol do pjeکارza za kołoczami. Knop szed i zgubijł wob drogę pjenjãdze. Sod so tede przë drodze i zaczął barzo płakac. Tej przëszed do nje dregji knop i rzek:

— Jô tobje przënjese kołoczi, kuli tã le chcesz. Knp mu doł koszik a ten mu przënjos końskjich szemlov. Knop szed dodom a wodoł je zamjast kołoczi. Gbur poczał barzo na nje vadzec, vzął povroz i zbjil go decht belno. Tej mu doł koszik i rzek:

— Teru bjej, a szejkej za pjenjãdzami!

Ale knop so bojoł gbura i szed v las. Leg so pod chojnã i wusnął głëbok. Jak porene wodeck a koszik vzął, beł won barzo cęzkji. Zazdrzoł v njen i wuzdrzoł zamjast szemlov grędi złoto. Ten dregji knop, co jemu te szemle mjoł doni — to beł krosnję.

Povjostka ta godonô v Goscecenje.

PRZYSŁOWIA

Gdy w dzień Adama, Ewy mróz i pięknie,
zima wczesnie pęknie.

To, co zamoczysz w Adwencie,
nie zdobędziesz po święcie.

Wilja piękna, jutrzienka jasna,
będzie stodoła za ciasna.

Boże Narodzenie po lodzie,
Wielkanoc po wodzie.

Mroźny grudzień, wiele śniegu,
żyzny roczek będzie w biegu.

KALENDARZ NA ROK 1947

STYCZEN	LUTY	MARZEC	KWIECIEŃ	MAJ	CZERWIEC
1 S Nowy Rok	1 S Ignacego	1 S † Suche dni	1 W Hugona b.	1 C Filipa	1 N Tr. Przen.
2 C Makarego	2 N Starozap.	2 N Sucha	2 S Franc. z P.	2 P † Atanazego	2 P Sadoka
3 P † Genowefy	3 P Błażeja	3 P Kunegundy	3 C W. Czwartek	3 S Kr. Kor. P.	3 W Klotyldy p.
4 S Tytusa b. m.	4 W Andrzeja	4 W Kazimierza	4 P † W. Piątek	4 N 4 po Wielk.	4 S Franc. Carac.
5 N N. Im. Jezus	5 S Agaty p. m.	5 S Jana od Krz.	5 S † W. Sobota	5 P Piusa V pap.	5 C Boże Ciało
6 P 8-ch Króli	6 C Tytusa b.	6 C Felicity	6 N Wielkanoc	6 W Jana w Ol.	6 P † Norebrta
7 W Lucjusza	7 P † Romualda	7 P † Tomasza	7 P Pon. Wielk.	7 S Floriana m.	7 S Roberta op.
8 S Seweryna	8 S Jana z M.	8 S † Winc. K.	8 W Dionizego b.	8 C Stanisława	8 N 2 po Z. Św.
9 C Marcjanny	9 N Mięso-p.	9 N Głucha	9 S Marii Kleof.	9 P † Grzegorza	9 P Felicjana m.
10 P † Jana Dobr.	10 P Scholastyki	10 P 40 Męcz. z S.	10 C Ezechiela pr.	10 S Izydora roln.	10 W Małgorz. kr.
11 S Hygina pap.	11 W Zj. M. B. L.	11 W Konstant.	11 P † Leona	11 N 5 po Wielk.	11 S Barnaby Ap.
12 N 1 po 3 Kr.	12 S 7 Zał. Serw.	12 S Grzeg. W. p.	12 S Juliusza pap.	12 P Dni Krzyż.	12 C Onufrego w.
13 P 40 zótn. m.	13 C Grzegorza II	13 C Krystyny	13 N Przewodnia	13 W Dni Krzyż.	13 P † N. Serca J.
14 W Hilarego	14 P † Walentego	14 P † Matyldy k.	14 P Justyna m.	14 S Dni Krzyż.	14 S Bazylego
15 S Pawła I p.	15 S Faustyna	15 S † Klemensa	15 W Anast. m.	15 C Wnieb. P.	15 N 3 po Z. Św.
16 C Marcelego	16 N Zapustna	16 N Środopust.	16 S Benedykta	16 P † Andrzej. B.	16 P Jana Franc.
17 P † Anton. op.	17 P Juliana	17 P Patrycego	17 C Aniceta pap.	17 S Paschalisa	17 W Marcjana m.
18 S Kat. św. P.	18 W Syneona m.	18 W Cyryla	18 P † Apolon. m.	18 N 6 po Wielk.	18 S Efrema diak.
19 N 2 po 3 Kr.	19 S † Popielec	19 S Józefa	19 S Jerzego b. m.	19 P Piotra Cel.	19 C Gerwazego
20 P Fab. i Seb.	20 C Eleuteriusza	20 C Eufemii m.	20 N 2 po Wielk.	20 W Bernard.	20 P † Sylwer.
21 W Agnieszki	21 P † Feliksa	21 P † Benedykta	21 P Anzelma	21 S Tymoteusza	21 S Alojzego
22 S Wincent. m.	22 S † Małgorzaty	22 S † Katarzyny	22 W Sotera pap.	22 C Julii p. m.	22 N 4 po Z. Św.
23 C Zaśl. NMP.	23 N Wstępną	23 N Czarna	23 S Wojciecha	23 P † Dezyder.	23 P Zenona m.
24 P † Tymot. m.	24 P Macieja Ap.	24 P Gabriela	24 C Fidelisa	24 S † Wig. NMP.	24 W N. s. J. Ch.
25 S Nawr. św. P.	25 W Cezariusza	25 W Zw. NMP.	25 P † Marka Ew.	25 N Zesł. D. Św.	25 S Wilhelma op.
26 N 3 po 3 Kr.	26 S † Suche dni	26 S Tekli	26 S Kleta	26 P Pon. świąt.	26 C Jana i Pawła
27 P Jana Chryz.	27 C Anastazii	27 C Jana Dam.	27 N 3 po Wielk.	27 W Bedy w.d.K.	27 P † Władysł.
28 W Walerego	28 P † Suche dni	28 P † M. B. Bol.	28 P Pawła od K.	28 S † Suche dni	28 S Ireneusza b.
29 S Franc. Salez.	29 P † Suche dni	29 S † Eustazjusza	29 W Piotra z W.	29 C M. Magdal.	29 N Piotra i Paw.
30 C Martyny m.	30 N Palmowa	30 N Palmowa	30 S Katarzyny	30 P † Suche dni	30 P Wsp. s. Paw.
31 P † Jana Bosk.	31 P Balbiny	31 P Balbiny		31 S † Suche dni	

»Zrzesz Kaszëbskô« - Wejherowo

RYNEK 7

SKRYTKA POCZTOWA 30

TELEFON 68

KALENDARZ NA ROK 1947

LIPIEC	SIERPIEŃ	WRZESIEŃ	PAŹDZIERNIK	LISTOPAD	GRUDZIEŃ
1 W P. Krwi P.J. 2 S Naw. NMP. 3 C Anatola b. 4 P + Teodora b. 5 S Antoniego 6 N 6 po Z. \$w. 7 Cyryla i Met. 8 W Elżbiety kr. 9 S Weroniki p. 10 C 7 Br. Męcz. 11 P + Piusa I p. 12 S Jana Gwałb. 13 N 7 po Z. \$w. 14 P Bonawent. 15 W Henryka 16 S M. B. Szkap. 17 C Alekszego w. 18 P + Szymona 19 S Winc. a Paul. 20 N 8 po Z. \$w. 21 P Praksedy p. 22 W Dz. Odrodz. 23 S Apolinarego 24 C Kuneg. kr. 25 P + Jakuba A. 26 S Anny 27 N 9 po Z. \$w. 28 P Wiktora pap. 29 W Marty p. 30 S Rufina m. 31 C Ignacego	1 P + Piot. w ok. 2 S NMP. An. 3 N 10 po Z. \$w. 4 P Dominika w. 5 W NMP. Śnież. 6 S Przem. P. 7 C Kajemana w. 8 P + Cyriaka 9 S Romana m. 10 N 11 po Z. \$w. 11 P Zuzanny m. 12 W Klary p. 13 S Hipolita 14 C + Wig, Alfr. 15 P Wnieb. MP. 16 S Joachimna 17 N 12 po Z. \$w. 18 P Heleny 19 W Ludwika 20 S Bernarda 21 C Joanny Fr. 22 P + Niep. S. M. 23 S Filipa Benic. 24 N 13 po Z. \$w. 25 P Ludwika kr. 26 W M.B. Częst. 27 S Józefa Kal. 28 C Augustyna 29 P + Śc. s. Jana 30 S Róży Lim. 31 N 14 po Z. \$w.	1 P Idziego op. 2 W Stefana kr. 3 S Szymona 4 C Rozalii p. 5 P + Wawrzyńca 6 S Zachar. pr. 7 N 15 po Z. \$w. 8 P Nar. NMP. 9 W Piotra Kl. 10 S Mikołaja 11 C Prota m. 12 P + N. Im. M. 13 S Filipa m. 14 N 16 po Z. \$w. 15 P M. B. Bol. 16 W Kornel. m. 17 S + Suche dni 18 C Józefa z K. 19 P + Suche dni 20 S + Suche dni 21 N 17 po Z. \$w. 22 P Tomasz 23 W Tekli p. m. 24 S M.B. od w. n. 25 C Ładysława 26 P + Cypriana 27 S Kosmy 28 N 18 po Z. \$w. 29 P Michała Ar. 30 W Hieronima	1 S Remigiusza 2 C Aniol. Str. 3 P + Teresy 4 S Frec. Ser. 5 N 19 po Z. \$w. 6 NMP. Kr. Pok. 7 W M. B. Róż. 8 S Brygidy p. 9 C Ludwika 10 P + Franc. B. 11 S Emiliana m. 12 N 20 po Z. \$w. 13 P Edwarda kr. 14 W Kaliksta m. 15 S Teresy p. 16 C Gerarda 17 P + Matg. Alac. 18 S Łukasza Ew. 19 N 21 po Z. \$w. 20 P Jana Kant. 21 W Urszuli p. 22 S Korduli p. 23 C Seweryna b. 24 P + Rafała Ar. 25 S Kryspina 26 N Chr. Kroła 27 P Sabiny 28 W Szymona 29 S Narcyza b. 30 C Alfonsa 31 P + Wig.	1 S W. \$witych 2 N 23 po Z. \$w. 3 P Huberta b. 4 W Karola 5 S Zachariasza 6 C Leonarda 7 P + Florencj. 8 S Godfryda b. 9 N 24 po Z. \$w. 10 P Andrzeja 11 W Marcina b. 12 S Marcina p. 13 C Stan. Kostki 14 P + Jozafata 15 S Cetrudy p. 16 N 25 po Z. \$w. 17 P Salomei p. 18 W Romnaa m. 19 S Elżbiety kr. 20 C Feliksa w. 21 P + Of. NMP. 22 S Cecylii p. m. 23 N 26 po Z. \$w. 24 P Jana od K. 25 W Katarzyny 26 S Jana Berch. 27 C Obj. C. M. 28 P + Miansweta 29 S Saturnina 30 N 1 Adwentu	1 P Elżbieta b. 2 W Bibiany p. 3 S Franc. Ksaw. 4 C Barbary m. 5 P + Saby op. 6 S Mikołaja 7 N 2 Adwentu 8 Niep. P. NMP. 9 W Leokadii m. 10 S NMP. Loret. 11 C Damazego 12 P + Aleksandra 13 S Łucji p. m. 14 N 3 Adwentu 15 P Waleriana b. 16 W Euzebiusza 17 S + Suche dni 18 C Oczek. NMP. 19 P + Suche dni 20 S + Suche dni 21 N 4 Adwentu 22 P Zenona m. 23 W Wiktori m. 24 S + Wig. 25 C Boże Nar. 26 P Szczepana m. 27 S Jana Ap. 28 N W Okt. B. N. 29 P Tomasz m. 30 W Eugeniusza 31 S Sylwestra

»Zrzesz Kaszëbskô« - Wejherowo
 RYNEK 7
 SKRYTKA POCZTOWA 30
 TELEFON 68